

Piret Raud

Pink

„Tule istu meie sekka!“ hüüdis neist kõige parempoolsem ja ühtlasi vist ka noorim ning viipas kutsuvalt. Naeratasin umbmääraselt ja püüdsin teha nägu, et ma ei näe neid, ehkki tegelikult muidugi nägin. Nad konutasid pikal pingil justkui nõõrile kuivama unustatud pesu: üsna ühtmoodi vanad ja luitunud, ülejäänud peoplatsist eraldi, ometi kõik nägudega jaanilõkke poole, pilgud vähestele tantsijatele välja rihitud. Hetkel küll uurisid nad mind.

Otsisin paaniliselt viisakat põhjust, et keelduda, kuid midagi sobivat ei tulnud pähe. Madis oli jookide järele läinud ja ära kadunud ning ühtki tuttavat, kelle külge end haakida, ma ka ei märganud. Ega ma ei teadnudki siin eriti kedagi.

Järgmiseks ütles see, kes istus parempoolse vasakul küljel:

„Tule-tule! Ära ole uhke!“

Naise sõnad ei jätnud mulle muud valikut – ülbelt ma kohe kindlasti mõjuda ei tahtnud. Läksin ja istusin tühjale kohale parempoolse kõrval.

„Proua on vist Metsa talu uus perenaine?“ uuris nüüd hääl, mis kuulus kaugemal, peaaegu pingi teises otsas istuvale naisele. Too oli end soojast õhtust hoolimata villaste suurrättide sisse mässinud, nii et temast oli näha vaid krimpsus näolapp terava nina ja õhukeste huultega.

„Jah, Lola on minu nimi.“

„Milli,“ noogutas villane pamp väarikalt. „Sepa Milli.“ Ta kohendas oma pleede ja müksas õrnalt enda kõrval istuvat eidekest, kellest paistis minuni üksnes hägune profiil.

„Tema on Vaike,“ ütles Milli. „Vaike ei räägi kuigi palju.“

Nii see oli: Vaike ei reageerinud kuidagi, vaid vaatas edasi enda ette, kõhetu kogu hämarusega ühte sulamas. Oli rohkem vaimu kui inimese moodi. Nagu vari, millel puuduvad vormid, hall ühtlane pind ja sellegi piirjooned ebaselged. Ebamäärane vaikiv tumedus. Võimalik, et ta ei olnud üldse kuulnud, mida Milli ennist ütles, tõenäolisemalt aga lihtsalt ei hoolinud.

„Maie,“ tutvustas end järgmisena Millist minu poole istuma jääv naine, kes kandis avara kaelusega uhket siidkleiti. Juuksed olid tal kohevad ja kanged, otsekui juuksuri sätitud. Võib-olla ta oligi alevi juuksuris käinud.

„Mare,“ ütles Maie naaber, kelle soeng hoidis hoopistükis sorgu. „Mina olen ka linnast pärit, aga siin pole seda vaja häbeneda. Kõik on omad.“

Mare kõrval istus Riina ja Riina kõrval Terje ning Terje kõrval omakorda Kaire. Veel olid seal kuskil Lilian ja Eevi. Pink oli pikk ja nende kõigi nimed ei jäänud mulle meelde. See, kelle kõrval ma ise istusin ja kes oli mind esimesena kõnetanud, tutvustas end kui Liisi. Ta ei saanud olla minust kuigi palju vanem, ehk õige pisut üle kolmekümne, ent mõjus teistega samaealisena, justkui oleks pikk pink Liisi elatud aastad ülejäänute eludega võrdseks venitanud.

„Metsal on hea mustsõstrasort,“ ütles nüüd Riina, keda eristas teistest harukordselt madal hääl, mis andis ta sõnadele kaalu juurde. „Vanaperenaine tegi ikka moosi. Oma sadakond purki keetis igal suvel, et oleks talvel palavikuga hea võtta. Kui sul peaks purkidest puudus tulema, siis ma võin sulle anda. Mul on neid ajaga kogunenud.“

„Aitäh,“ ütlesin. Mul ei olnud tegelikult moosikeetmist plaanis, kuid jätsin selle targu enda teada.

„Minult võid ka purke saada,“ lubas Milli ja sama kinnitasid kõik teised naised.

Tänasin neid.

Pink, millel istusime, oli rohmakas ja tugev, siledaks kulunud istmeosa ja rohkete jalgadega. Jalad olid jämedad ja sügavale maakamarasse vajunud, nagu oleks pink seal seisnud sajandeid, kuni saanud lõpuks maastikuga üheks. Naiste jalad näisid sama rasked kui pingil: muist beežidesse sukkpükstesse peidetud, enamus paljad, lahtiste kingade teravate servadega rihmad soonimas laiu labasid. Need olid seismisest tursunud jalad, töötavate tublide naiste jalad, sellised, mis kannavad leplikult kogu maailma murede süngust. Väsimatult ja kohusetundega, ennastohverdavalt. Praegu nad küll puhkasid, sest vahel ju võib. Ikkagi püha jaaniõhtu, valguse pidu.

„Ja rotid. Rotte on sul seal arvatavasti kah kõvasti?“ uuris Terje.

„Mõned vist on jah,“ tunnistasin punastades. „Öösel krabistavad.“

„Nii nad teevad,“ noogutas Terje ja kõik naised pingil ümisesid nõusolevalt.

Tuju vajus ära. Nüüd oli siis kindel, et tegu on tõepoolest rottidega. Mitte hiirtega, kellest jagusaamine oli tundunud siiski suuremal või vähemal määral jõukohane, vaid päris tõeliste rottidega. Suurte ja pulstunud karvaga, paljad sabad mööda maad lohisemas ja haigused hammaste küljes. Eks ma aimasin seda juba varem: olin öösiti magamiskambri seinast kröbinat ja mütsatusi kuulnud ja sahvrisse tõstetud vana kummuti sahtlitest pabulaid leidnud. Köögikapid olid muidu vanade omanike poolt puhtaks küüritud, need ei reetnud midagi. Aga müdistamine häiris ja hirmutas. Ja krabin. Meenutas kuulnud lugu, kuidas sõja ajal olid rotid magava inimese ära söönud. Tulid näljaga peale, pärast olid järel üksnes luudeni paljaksnäritud jäänused. Teinekord jätsin toas lambi ööseks põlema, nii oli julgem magada. Madist krabin ei häirinud, ta magab alati kadestamisväärselt sügavalt, eriti siin maal, kus värske õhk niidab jalust.

„Kassi sul ei ole?“ küsis Riina.

„Ei ole.“

„Kassi võin sulle ka anda. Kasse on mul ajaga kogunenud.“

„Minult võid ka kassi saada,“ ütles Milli ja sama kinnitasid kõik teised naised.

Otsisin pilguga Madist, rotiuudis vajas jagamist. Kuid teda ei olnud kuskil paista.

„Mees on su keset pidu üksi jätnud?“ küsis seesama naine, kes oli mind alguses uhkeks arvanud.

Krista oli vist tema nimi. Tal olid silmad punased, natuke nagu särjel, aga ma ei saanud aru, kas see on nõnda nutmisest või mõnel muul põhjusel.

„Läks jooke tooma,“ pomisesin vabandavalt.

„Nii nad teevad,“ noogutas Krista, mulle tundus, et pisukese kahjurõõmuga, ja naised pingil ümisesid nõustuvalt. „Juua neile meeldib.“

Ma ei hakanud nendega vaidlema, ei hakanud ütlema, et Madis tegelikult suht harva võtab mõne õlle või klaasi veini. Ei tahtnud neid kurvastada. Küllap neil on oma meestega teised kogemused.

„On ta sul muidu äkiline?“ uuris Mare.

„Mis mõttes?“ ei osanud ma korraga midagi kostada.

„Kas peksab?“

„Peksab? Mida?“

„Sind!“

„Ei. Ei peksa.“

„No küll ta jõuab,“ arvas Krista, särjesilmade hõõgudes. „Kui praegu veel ei peksa, siis varsti kindlasti hakkab.“

„Kui peksab, siis ei ole muud, kui et kannata ära!“ lisas Milli malbelt. „Kõik kannata ära! Ja mõtle järele, mida sa ise saaksid teha, et mehel oleks kodus parem olla.“

Jälle ümises pingitais naisi nõusolevalt.

„Kui väga kõvasti lööb ja on valus, siis pane külma peale!“ ütles Riina. „Jääd näiteks. Võid minult saada, mul seda jagub.“

Jääd lubasid lahkelt teisedki. Ainult Vaike-kummitus oli vait nagu ka mu kõrval istuv Liis, kes vaatas murelikult oma põlvi. Alles nüüd märkasin ma siniseid plekke ta säärtel.

Vahepeal oli peoplatsile tantsijaid juurde tekkinud – eks hämaruse edenedes ongi enamasti nii.

Taamal silmasin lõpuks ka Madist, kes paistis mind otsivat. Lehvitasin talle, kuid ta ei pannud mind tähele, ning ma tõusin püsti, et ta näeks mind. Samal hetkel kärises kleidisaba, mis oli pingiserva külge kinni haakinud. Tõtt-öelda oli mul kahju, see oli mu lemmikleit – roheline liblikamuustriga.

Kuniks ma rebenenud kohta uurisin, kadus Madis jälle ära. Aga vähemalt teadsin ma nüüd, kust suunast teda leida.

„Ma hakkam vist minema,“ ütlesin neile. „Väga tore oli tutvuda muidu.“

„Sul on meiega igav?“ küsis Kaire. Sõjakalt mu meelest.

„Ei, sugugi ei ole.“

„Jää siis veel natukeseks!“ palus Liis. Tema hääles oli mingi pinev hirm, justkui oleks minu sealviibimine talle ülioluline. Ma sain temast aru: Liisi asemel oleksin isegi teistsugust seltsi eelistanud kui nende, kelle kõrval ta istus. Ma ju eelistasingi, ma ju olingi lahkumas, teel Madise juurde, et mured unustada, naerda ja tantsida.

Ma ei öelnud midagi. Lootsin, et Liisi palve libiseb eemale ja lahtub, segunedes ülejäänud ebamäärasusega, mis jääb väljapoole mind, kuid seda ei juhtunud. Pingul miski jäi meie vahele õhku rippuma, ootama, kummale poolele kukkuda: kas isekalt ükskõiksele või vastutulelikult mõistvale. Kas minna ja unustada see imelik pink või jääda mõneks ajaks, õppida neid tundma, süveneda nende kogemusse, olla lugupidav, hoolida. Pingitais naise vaatas mind ootusärevalt, hukkamõist varrukasse topitud taskurätikute vahel peidus. Nad olid mind endasuguseks arvanud, minusse uskunud ja korraga olin ma neid alt vedamas.

Vajusin tagasi istuma. Mitte niivõrd kaastundest Liisi vastu kui hirmust Kaire läbinägelikkuse ees, sest tegelikult mul ju nendega igav olnud just oligi. Õigemini ebamugav. Nad olid minust nõnda erinevad. Ent ma ei tahtnud, et nad aru saaksid, et ma niimoodi arvan. Ma ei olnud ometi kõrk. Kõrk olla ei ole õige.

„Millal siis ka peenikest peret oodata on?“ küsis nüüd naine, kelle nimi oli mul meelest jõudnud minna.

„Homse bussiga veel tulemas pole,“ üritasin lõbusalt. „Ehk on ikka aega selle kiire asjaga.“

„Aga äkki ei ole?“ sai naine, kelle nimi oli mul meelest jõudnud minna, ootamatult pahaseks.

„Alguses võib küll tunduda, et aega on maa ja ilm, aga pärast on liiga hilja.“

„Liiga hilja,“ kajatas teiste naiste ümin nõusolevalt.

„Eks ma muidugi olen mõelnud selle peale,“ ütlesin kiiresti. „Laps oleks tore.“

„Üks laps on kindlasti liiga vähe,“ arvas teine naine, kelle nimi oli mul meelest jõudnud minna.

„Kaks on ka liiga vähe,“ lisas kolmas nimetu.

„Kolm ka. Liiga vähe.“

Ümin.

„Neli on liiga palju.“

Ümin.

Ma ei tea, kui palju aega võis mööduda, enne kui Madist taas nägin, sest aeg käitus siin tavapärasest teisiti: see oli korraga hetkes paigal ja liikus ebaharilikul kiirusel. Kord olid minutid kokku volditud, siis lehvikuna laiali tõmmatud, ning oli raske aru saada, millal täpselt üks või teine aset leidis. Ainult

see oli kindel: Madis ei olnud üksi, vaid koos ühe võõra noore neiuga. Nad suundusid tantsuplatsile. Ega mul hea tunne ei olnud neid tantsimas vaadata. Tüdruk oli ilus. Loomulik kuidagi. Pildus oma lahtisi juukseid kord paremale, kord vasakule küljele. Aeglaste tantsude ajal muidugi mitte. Siis puhkasid need ta seljal ja Madise käsi nende peal.

Kõik naised pingil nägid, kuidas nad seal on.

„Nii nad teevad,“ nentis Krista üksmeelselt nõustuva ümina saatel, ja kui ma tema poole vaatasin, pilgutas mulle üht oma särjesilmadest. „Noored tüdrukud neile meeldivad.“

Mingi osa minust tahtis neile vastu vaielda, selgitada, et nad saavad asjast valesti aru. See neiu seal on tõenäoliselt meie sugulane, mõni Madise rohketest onutütardest. Võimalik ka, et mõne töökaaslase sõbranna, põgus tuttav, keegi, kellega Madist miski ei seo. Madis tantsib temaga lihtsalt viisakusest. Või niisama ajaviiteks, sellepärast, et mina olen ta üksi jätnud.

Aga ma ei öelnud midagi, sest julgusest jäi puudu, et neile vastu rääkida.

„Selline asi tuleb mehele andeks anda,“ ütles Milli leebelt. „Nad ei saa teisti, neil lihtsalt ongi vaja oma seemet kõikjale külvata. See on sisemine sund, looduse poolt kaasa antud.“

„Elu jätkamine ongi tähtis,“ ütles taas naine, kelle nimi oli mul meelest jõudnud minna.

Mul läksid silmad märjaks.

„Kui kurvaks teeb, siis võta palderjani!“ soovitas Riina. „Võid minult saada, mul seda jagub. On tilkadena ja tabletid on ka.“

Nad kõik olid valmis minuga palderjani jagama. Tilkadena ja tablettide kujul. Nad kõik olid valmis mind aitama, andma nõu, olema alati minu jaoks olemas. Nende peale võib alati loota, nemad ei reeda, nendel on selge suund ja sagedus, rõhk ja tihedus. Önn on väikestes asjades, kes kannatab, see kaua elab, parem pool muna kui tühi koor. Aastate kogemuses väärindunud lahkus nihkus aina lähemale, sajandite tõmbetuultes püsima jäänud tarkus tuli mööda pingi serva järjekindlalt ja tagasi kokkumata: nemad ju teadsid, mis on õige, mis vale, nemad ju teadsid, kuidas ja milleks. Mul oli viimane aeg sealt kaduda.

„Aitäh!“ ütlesin püüdlilikult. „Aitäh! Aitäh! Suur aitäh! Tõesti aitäh! No mida ma küll teeksin ilma teieta! Palju tänu!“

Surusin kannad otsustavalt maha, et tõusta.

Nad jälgisid mind huviga. Nad teadsid juba, et ma ei saa püsti. Nad teadsid, et mu kleit on pingi küljes kinni. Ja mitte ainult kleit, vaid terve tagumik. See oli istmelaua sisse vajunud ja püsis keha järgi vormi võtnud lohu tugevas haardes.

Proovisin jalgu paremasse asendisse saada, et uuesti tõusta. Pingijala külge kleepunud sääremarjast, täpselt tätoka kohalt rebenes tükk liha. Kiljatasin, sest valus oli. Haavast hakkas kohe verd immitsema, hetk hiljem nõrgus see juba niredena mööda säärt allapoole ja tilkus rohu sisse maha.

„Haava peale tuleb panna teeleht,“ ümises Riina. „Võid minu käest saada, mul õues kasvab neid lademetes.“

Üritasin pinki kõigutada, kuid see ei liikunud. Võtsin kogu jõu kokku, aga ei – naiste raskus hoidis selle kindlalt paigal.

„Mina võin ka teelehte anda,“ ümises Milli ja sama ümisesid teised naised. Pahaendelisel toonil, mis meenutas heli, mis kostab niisketel õhtutel vanadelt elektriliinidelt. Märkamatult oli ümin muutunud lakkamatuks, see kõlas kord vaiksemalt ja siis valjemini, voogas ja lainetas, summutades kõik muud helid, kaasa arvatud tantsuplatsilt kostva muusika.

Proovisin uuesti püsti saada, ent tulemuseta. Ainus, mis ma saavutasin, oli, et nüüd veritsesid mul ka kannikad.

Hüüdsin Madist, aga ta ei teinud mind kuulma. Arusaadavalt, sest mu hää l uppus pingi üminasse.

Püüdsin üminast üle karjuda, hõikasin kõvasti ja korduvalt, kisendasin hääle karedaks, kuid ta ei märganud endiselt midagi, vaid tantsis edasi. Ma ei andnud alla ega jäänud vait: lõugasid kui pöörane, otsekui hull, kellel on hoog peal, karjusin ka veel siis, kui polnudki enam kedagi hüüda, kui Madis ja neiu olid tantsimise lõpetanud ja ära läinud, ning vaikisin alles selle peale, kui Liis mu kõrval pani oma käe minu käele ja seda ettevaatlikult pigistas. Rahustavalt. Kaastundlikult ja julgustavalt. Liisi käsi oli kuivetu ja sooniline, nahk sõrmede ümber kurdus nagu kortsutatud paber. Enda kätt ei julgenud ma vaadata.

Nüüd võttis Milli laulu üles. Laul kasvas välja sellesama ümina seest: ta alustas vaikselt, väriseva hääle ja katkendlike sõnadega, aga siis paisus see võimsamaks ja muutus aina vähem ümina ja enam laulu sarnaseks. Peagi liitusid temaga Maie ja Mare, seejärel veel mitu naist ning varsti laulis terve pink, välja arvatud Vaike muidugi. Kui laul oli Liisini jõudnud, avasin eneselegi ootamatult samuti suu. Ma ei mäleta, et oleksin kunagi neid laule õppinud, ometi teadsin ma kõiki sõnu, mitte üksnes refrääne, ning meloodiadki voolasid loomulikuna mu seest, justkui oleksid need minu enda laulud. Need olid venivad ja kordusi täis laulud, aina uuesti tagasi algusesse keerduvad, mitte kuhugi välja jõudvad ja lõputa. Selles monotoonsuses oli midagi rahustavat ja sisendusjõulist, see kõlas nagu mantra, mis aitab hoida meeled koos ja suuna õige. Miski, mis ei lase häirival ja võõral vahele tulla, meelerahu kõigutada. Teised pidulised meile tähelepanu ei pööranud, selleks olid nad liialt ametis tantsimisega. Võib-olla nad üldse ei tahtnudki meid kuulda, eelistasid teist rütmi. Mullegi tuttavat ja varem nii kodusena tundunud rütmi, mis libises minust iga salmiga aina kaugemale.

Laul lõppes samamoodi, kui see alanud oli: naiste heledad hääled muutusid aina ühetoonilisemaks, kuni suubusid tagasi vanade elektriliinide kimedusse, et hääbuda tasaseks kuminaks. Nüüd märkasid ma, et Vaiket ei ole enam. Seal, kus oli varem istunud eideke, haigutas hall tühjus. Oligi teine

hämarusega täiesti ühte sulanud. Nii vist ongi, et alguses kustub huvi asju muuta ja soov sõna sekka öelda, seejärel kaovad piirjooned ja siis ongi kõik.

Maie ütles midagi ja Mare, nad rääkisid ja teised naised rääkisid ka. Vaid Milli oli vaikseks jäänud. Ega ma väga ei jälginud nende juttu, vahel ainult ümisesin kaasa – nõusolevalt. Endine ärevus oli mu maha jätnud, kurb ka ei olnud. Olingi lihtsalt niisama kuidagi.

Mingil hetkel päike loojus ja taevast tõmbus pikkamööda pimedaks. Lõke oli siiski küllalt hele, et ümbrust valgustada, ja ma nägin, et suurem verejooks haavast on lakanud. Püsisin sellest hoolimata paigal ja vagusi. Ei olnud mingit tahtmist rapsida, isegi sääski ei viitsinud peletada. Maie teises pingiotsas mässis end pleedi sisse.

Madist ei olnud endiselt kuskil ja ma ei oodanudki teda enam niiväga, aga kui ma Madisega tantsinud tüdrukut meie poole tulemas märkasin, siis virgusin tardumusest. Korraga tärkas minus lootus, et Madis on ta mulle appi saatnud või on tal minu jaoks Madise käest sõnum. Hea sõnum muidugi, näiteks, et Madis on kohe peatselt saabumas, ainult õige pisut läheb aega veel. Ent kui neiu lähemale jõudis ja meist välja tegemata seisma jäi, siis mõistsin, et midagi sellist ei ole – tüdruk oli pingi lähedusse sattunud juhuslikult.

Ta seisis seal ja vaatas telefoni, pea kergelt viltu, seelik vaevu põlvedeni ulatumas. Jalad, mis kleidiserva alt välja sirutusid, olid saledad ja pikad. Mitte pruuniks tuunitud – päevitunud nahk ei olegi noorte seas moes –, vaid ühtlaselt heledad nagu nukul. Siledad ja putukatest söömata, kerged ja muretud. Elusad. Just tantsimiseks loodud.

Mul ei olnud mingit viha tema vastu. Vastupidi. Ta meeldis mulle.

Liis mu kõrval müksas mind, aga ma teadsin isegi, mida pean tegema.

„Hei!“ hõikasin. Ta tõstis pilgu telefonilt ja nägi meid. „Tule istu meie sekka!“

Tüdruk kõhkles.

„Tule-tule! Ära ole uhke!“ hüüdis omalt poolt Liis.